

Marcin Lasoń

dr hab., prof. KA, Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego
ORCID: 0000-0001-8008-3325

Przyszłość JW GROM na tle rozwoju sił i działań specjalnych w Polsce i na świecie w trzeciej dekadzie XXI wieku

Wprowadzenie

Jednostka Wojskowa GROM (JW GROM) powstała dzięki wizji, która znalazła swoje odzwierciedlenie w planach, działaniach i wsparciu dla osób ją tworzących, zarówno przez władze Polski, jak i innych państw¹. Miała być odpowiedzią na potrzeby związane z bezpieczeństwem zewnętrznym i wewnętrznym Polski czasów transformacji ustrojowej, zapewniającym jej zdolności niezbędne do budowy pozycji międzynarodowej w nowym, pozimnowojennym świecie. Była formacją, która wyprzedzała swoje czasy nie tylko pod względem wyposażenia czy wyszkolenia, ale i relacji z partnerami zagranicznymi. Można śmiało stwierdzić, że była polską forpczą współpracy z USA i w NATO, a pokaz jej możliwości stał się reklamą dla przyjęcia Polski do tej organizacji. Jak stwierdził były dowódca Jednostki Piotr Gąstał: „[...] operacja pojmania Dokmanovića została wykorzystana przez Ministerstwo Obrony Narodowej do promocji wejścia Polski do NATO. GROM grał główną rolę w filmie przygotowanym na tę okazję do pokazywania ludziom z zagranicy, którzy nie byli jeszcze do tego przekonani. Nie przypisuję temu roli kluczowej w wejściu Polski do NATO, ale na pewno to pomogło i przekonało kilku nieprzekonanych”².

¹ Zob. szerzej: M. Lasoń, *Polsko-amerykańska współpraca wojskowa na przykładzie wojsk specjalnych*, [w:] *Stosunki Polski z mocarstwami w drugiej dekadzie XXI wieku*, red. K. Czornik, M. Łakomy, M. Stolarczyk, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2016, s. 92–113.

² Wywiad z Piotrem Gąstałem. Rozmawia Marcin Lasoń, Warszawa 2019 [notatki w archiwum prywatnym autora].

Była to jedna z wielu korzyści politycznych, jakie przyniosły działania JW GROM w toku jej istnienia, by wspomnieć jeszcze zajęcie terminala naftowego w Iraku, co miało wpływ na zaproponowanie Polsce przejścia odpowiedzialności za jedną ze stref stabilizacyjnych w Iraku czy umacnianie relacji z innymi państwami dzięki skutecznemu budowaniu partnerstw wojskowych. To wszystko pokazuje, że GROM nie jest jedynie jednym z wielu narzędzi taktycznych, co przez wiele lat starali się udowodnić jej przeciwnicy. Jej działania, zgodnie z prawidłami sił specjalnych, pozwalają na osiągnięcie celów strategicznych i co najważniejsze – mają skutki polityczne, nie tylko wojskowe w postaci zdobywanego doświadczenia dzięki uczestnictwu w operacjach poza granicami państwa, do czego tak często odwołują się politycy i wojskowi komentujący działalność Polskich Kontyngentów Wojskowych.

Biorąc to wszystko pod uwagę, warto pokusić się o prognozę dalszego rozwoju JW GROM i jej znaczenia dla polityki Polski, mając jednocześnie nadzieję, że jej dowódcy posiadają wizję na przynajmniej kolejne 10 lat jej istnienia. Przy czym, jak pokazała historia, konieczne jest spotkanie owej wizji z projekcją polityków, którzy kreują warunki niezbędne do jej realizacji, rozumieją użyteczność takiej formacji i oddają ją w ręce ludzi, którzy potrafią nią dowodzić, nie chcąc jednocześnie kreować podziałów i korzystać z jej prestiżu dla realizacji krajowych celów politycznych.

Podstawą pracy jest analiza źródeł i literatury przedmiotu, w tym materiałów pozyskanych w czasie wieloletnich badań nad siłami specjalnymi jako narzędziem polityki zagranicznej i bezpieczeństwa państwa.

Trendy rozwojowe sił i działań specjalnych

Podczas swojego wystąpienia w 2012 r. były dowódca USSOCOM admirał William McRaven stwierdził, że: „[...] do wojsk specjalnych należy przyszłość. Są one najlepszą odpowiedzią na dominujące obecnie zagrożenia asymetryczne [...]”³. Można uznać, że była to ocena sytuacji na początku drugiej dekady XXI w. Zasadnym jest pytanie: czy jest ona aktualna na początku kolejnej? By na nie odpowiedzieć, należy przywołać kilka faktów dotyczących bezpieczeństwa międzynarodowego, które wydarzyły się w latach 2012–2019. Przede wszystkim aneksję Krymu i konflikt zbrojny we wschodniej Ukrainie, w których to wydarzeniach kluczową rolę odegrały rosyjskie siły operacji specjalnych. Ich działania pozwoliły Moskwie na osiągnięcie celów strategicznych, a przygotowanie do nich właściwego środka wojskowego trwało kilka lat i swój początek wzięło od utworzenia tego rodzaju sił zbrojnych w 2009 r.⁴ Siły specjalne stały się narzędziem działań hybrydowych zarówno dla strony prowadzącej działania ofensywne, jak i broniącej się lub przygotowującej do obrony. O tym świadczyć może ich dynamiczny rozwój w takich państwach,

³ Cyt. za: H. Królikowski, *Geneza i rozwój polskich operacji oraz sił specjalnych*, Taktyka i Strategia, Warszawa 2013, s. 209.

⁴ Zob. szerzej: M. Strzelecki, „Uprzejmi ludzie” czy „zielone ludziki”? *Siły Operacji Specjalnych Ministerstwa Obrony Federacji Rosyjskiej*, „Bezpieczeństwo. Teoria i Praktyka” 2017, nr 3 (XXVIII): *Woj-ska obrony terytorialnej w Polsce i na świecie w drugiej dekadzie XXI w.*, red. M. Lasoń, M. Klisz, s. 383–414.

jak Ukraina – bezpośrednio dotknięta rosyjską agresją, oraz w tych, które jej się obawiają, np. bałtyckich. Ale nie tylko, można bowiem przywołać także przykłady państw nordyckich czy Europy Środkowej i Zachodniej. Już na tej podstawie można stwierdzić, że sam fakt rozwoju sił specjalnych oznacza, że muszą być one potrzebne dla prowadzonej przez dane państwo polityki bezpieczeństwa w trzeciej dekadzie XXI w. Tym bardziej że mowa jest także o zimnej wojnie 2.0 i potencjalnej konfrontacji wojskowej pomiędzy mocarstwami. Oznacza to, że siły specjalne muszą się do tego przygotować.

Drugim faktem, o którym należy wspomnieć, jest prowadzona w tym czasie walka z tzw. Państwem Islamskim, w której siły specjalne odgrywały istotną rolę, tak jak podczas całej tzw. wojny ze światowym terroryzmem. Można zatem szukać ich aktywności w państwach Azji i Afryki, w których prowadzone są operacje międzynarodowe na rzecz zwalczania organizacji terrorystycznych. Istotne są również zadania wykonywane na terenie państwa, zatem na rzecz bezpieczeństwa wewnętrznego. Są to siły niezbędne do wzmocnienia innych instytucji państwowych lub wzięcia na siebie większego ciężaru reakcji w wypadku zaistnienia incydentu terrorystycznego. Wobec tego w przypadku terroryzmu siły specjalne muszą być przygotowane zarówno do działań wewnętrznych, jak i zewnętrznych, dotyczących własnych obywateli, a także innych państw. Powinność ta nie tylko nie ustanie w trzeciej dekadzie XXI w., lecz można zaryzykować twierdzenie, że nigdy nie przestanie być konieczna. Podobnie jak prowadzenie działań z zakresu rozpoznania specjalnego czy wsparcia wojskowego, czego dowodzi zaangażowanie sił specjalnych we współczesnych konfliktach zbrojnych, które nadal cechuje, ale i rosnące zagrożeniem wojną na pełną skalę. Warto w tym miejscu dodać, że współcześnie rośnie znaczenie ich wykorzystania w czasie pokoju i kryzysu. Na to musi być przygotowany nie tylko sam instrument, ale i jego otoczenie, w szczególności prawne. Przykład działań hybrydowych czy terroryzmu doskonale ilustruje taką konieczność.

Marek Gryga, biorąc pod uwagę cechy międzynarodowego środowiska bezpieczeństwa, wskazuje następujące kierunki zmian w siłach specjalnych w Polsce i na świecie w kolejnych latach⁵:

1. Tworzenie samodzielnych dowództw sił specjalnych, co w przypadku Polski będzie oznaczało ich odtworzenie po katastrofalnych konsekwencjach reformy systemu kierowania i dowodzenia z 2014 r.⁶ Mają one przy tym dysponować potencjałem potrzebnym do samodzielnego wykonywania operacji specjalnych i przekazywania informacji pomiędzy wszystkimi szczeblami dowodzenia oraz współpracującymi instytucjami.
2. Rozwój systemów rozpoznania oraz tworzenie jednostek specjalnych im dedykowanych, w tym przygotowanych do gromadzenia informacji z cyberprzestrzeni. W ramach Wojsk Specjalnych RP możliwe jest wyodrębnienie takiej jednostki z JW NIL i zakupienie dla niej nowoczesnego wyposażenia. Wymaga on obsługi żołnierzy dysponujących rozległą wiedzą i umiejętnościami, które są

⁵ Zob. szerzej: M. Gryga, *Kierunki rozwoju wojsk specjalnych*, [w:] *Wojska specjalne*, red. K. Frąćik, Akademia Sztuki Wojennej, Warszawa 2019, s. 168–194.

⁶ Zob. szerzej: M. Lasoń, *Wpływ reformy kierowania i dowodzenia Siłami Zbrojnymi RP na sytuację w Wojskach Specjalnych na początku 2014 r.*, „Bezpieczeństwo. Teoria i Praktyka” 2014, nr 2 (XV), s. 13–22.

bardzo pożądane w środowisku cywilnym, a zatem wojsko musi zapewnić im specjalne (finansowe) warunki służby.

3. Uwzględnienie postępu technicznego we wszystkich sferach działania sił specjalnych, w tym w systemach rażenia, tak by cechowały się precyzją i wynikającą z tego minimalizacją strat własnych oraz pobocznych, dodatkowo zaś większym zasięgiem. Mowa także o wykorzystaniu broni do rażenia radioelektronicznego, w cyberprzestrzeni, np. celem zdalnego obezwładniania systemów ochrony obiektów infrastruktury krytycznej mającej stanowić przedmiot akcji bezpośredniej. Należy także uwzględnić trend robotyzacji pola walki.
4. System przetrwania i ochrony wojsk, w szczególności poprzez użycie nowych materiałów i technologii do produkcji wyposażenia żołnierza sił specjalnych, celem zapewnienia mu lepszego maskowania, jak i ochrony przed oddziaływaniem kinetycznym i niekinetycznym. Dodatkowo wdrożenie egzoszkieleatów zapewniających większą wytrzymałość żołnierzy.
5. Zabezpieczenie logistyczne i medyczne, w szczególności środków transportowych do skrytego przerzutu i odzyskiwania oddziałów specjalnych. Wymaga to uwzględnienia różnego rodzaju środowisk operacji i ich warunków (terenowych, klimatycznych, technicznych itp.) – krajowych i międzynarodowych. Dla przykładu Wojska Specjalne RP potrzebują zakupu wielu środków powietrznych, zaczynając od śmigłowców, a kończąc na samolotach transportowych. Wojska specjalne muszą także korzystać z postępu medycyny i wprowadzać nowe szczepionki, urządzenia diagnostyczne czy środki farmakologiczne.
6. Szkolenie uwzględniające warunki rzeczywistego pola walki, zarówno dzięki stosowanym rozwiązaniom technicznym (np. symulatorom działającym w wirtualnej rzeczywistości), jak i dedykowanym im obiektom. Dlatego w wielu państwach istnieją lub tworzone są w ostatnich latach nowoczesne centra szkolenia sił specjalnych (np. w Nowej Zelandii⁷). Budowa tego typu ośrodka wraz z bazą poligonową jest w Polsce od wielu lat przedmiotem oczekiwania. Warto dodać, że na skutek konsekwencji polityki rosyjskiej należy oczekiwać uwzględnienia w szkoleniu zdolności do prowadzenia działań niekonwencjonalnych i budowy ich przy współpracy z wojskami obrony terytorialnej tak polskimi, jak i obcymi.

Biorąc to pod uwagę, można stwierdzić, że głównymi czynnikami wpływającymi na zmiany w siłach specjalnych są: postęp technologiczny (wpływający na wszystkie wymienione obszary) i ewolucja koncepcji wykorzystania sił zbrojnych na rzecz osiągania przez nie celów politycznych. Trzeba przyjąć, że są to czynniki, które oddziałują nie tylko na siły specjalne, ale i inne rodzaje sił zbrojnych. W tym sensie pozostają uniwersalne, aczkolwiek analizowanie ich konsekwencji należy przeprowadzać dla każdego z osobna. Z tego, czym są działania specjalne, wynika wpływ, jaki na siły specjalne ma postęp technologiczny, rozwój myśli wojskowej i jej polityczna użyteczność. Jednak Gryga nie wspomina o przynajmniej jeszcze jednym ważnym czynniku zmian – można go nazwać społecznym. Chodzi o zmiany, jakie zachodzą w społeczeństwach państw zachodnich, zmniejszające

⁷ Zob. szerzej: S. Yeoman, *Inside NZ's New SAS Training Facility*, 8.04.2016, „NZ Herald”, https://www.nzherald.co.nz/nz/news/article.cfm?c_id=1&objectid=11619140 [dostęp: 12.12.2019].

ich wolę i przekonanie o potrzebie służby wojskowej, kariery wojskowej oraz nabywania umiejętności posługiwania się bronią. Praca w siłach zbrojnych staje się często dopiero kolejnym wyborem młodych ludzi, których wyrывa ze strefy codziennego komfortu, nakłada bowiem ograniczenia związane ze specyfiką służby, np. rygor dowodzenia, zmiany miejsca pobytu itp. Wpłynęły na to nie tylko zmiany w stylu życia związane z postępowaniem technologicznym, modelem gospodarczym i społecznym, ale i konsekwencje zakończenia zimnej wojny wraz z przekonaniem o tym, że zagrożenie wojną minęło i można dowolnie korzystać z dywidendy pokojowej⁸. Wraz ze związaną z tym likwidacją powszechnego poboru pojawiły się problemy z zapewnieniem pełnych stanów osobowych w jednostkach wojskowych. To zaś bezpośrednio odbiło się na siłach specjalnych, które miały mniej kandydatów do służby. Tym samym szkoleniowcy stawali przed dylematem dotyczącym selekcji i przyjmowania kandydatów, którzy nie byli wystarczającej jakości, ale stawali się konieczni do funkcjonowania jednostek. Te trudności sprawiły, że w wielu państwach zaczęto dopuszczać nabór prowadzony w środowisku cywilnym, a nie tylko wojskowym. Miało to pomóc w pokonaniu bariery kadrowej, kluczowej dla rozwoju sił specjalnych. Poza zmianami społecznymi pamiętać należy o postępującej urbanizacji i powstawaniu megamiast położonych często nad wybrzeżem. Będą one rzutowały na taktykę działań sił specjalnych i konieczne dla niej wyposażenie.

Autorzy amerykańscy, rozważając przyszłość sił i działań specjalnych, wskazują na rosnącą rolę działań niekonwencjonalnych, które mają służyć uniknięciu konieczności prowadzenia przez nie akcji bezpośrednich⁹. Można to traktować jako prewencję i temu ma służyć m.in. szkolenie przez nie sił zbrojnych innych państw. Wymagać to będzie przebudowy zdolności sił specjalnych, które mając zasięg globalny, będą w stanie operować w poszczególnych regionach, rozumiejąc ich specyfikę, w tym sytuację polityczną i społeczną, ale także kulturę czy zwyczaje mieszkańców. W przypadku USA ważnym miało być także poprawienie komunikacji pomiędzy siłami specjalnymi a dowództwami regionalnymi amerykańskich sił zbrojnych. Ponadto do powodzenia misji konieczna będzie bliska współpraca ze służbami specjalnymi. Te wskazania można traktować jako specyficzne dla USA, lecz nie tylko, ponieważ znaczenie działań niekonwencjonalnych rośnie również w innych państwach. W związku z tym siły specjalne muszą być narzędziem efektywnym w walce nie tylko z terrorystami. Stało się to konieczne tym bardziej, od kiedy w 2014 r. poważnie zaczęto rozważać możliwość wystąpienia wojny pomiędzy mocarstwami. Dodatkowo zaś stwierdzono, że przeciwnik działa nieszyblonowo, w znacznej mierze w świecie cyfrowym, wobec którego dotychczasowy sposób działania sił specjalnych, skoncentrowanych na operacjach kontrterrorystycznych i powstańczych, nie będzie skuteczny. Konieczne

⁸ Zob. szerzej: K. Kubiak, *Poheroiczny Zachód wobec wyzwań militarnych pierwszych dekad XXI wieku*, [w:] *Czynnik wojskowy w środowisku międzynarodowym na przełomie XX i XXI wieku*, red. Ł. Jureńczyk, S. Sadowski, M. Jastrzębski, J. Waskan, Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2016, s. 15–33.

⁹ R. „Ozzie” Nelson, R. Wise, *Global Forecast 2012: The Future of Special Forces*, CSIS, Washington 2012, s. 76, https://csis-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/legacy_files/files/publication/120412_gf_nelson_wise.pdf [dostęp: 17.04.2020].

jest wzmocnienie szkolenia do działań niekonwencjonalnych, realizacji wsparcia sił zbrojnych innych państw i działania razem z nimi. Relacje wypracowane w tym zakresie w czasie pokoju mają być kluczowe dla wypełnienia wspólnych zadań w czasie wojny¹⁰.

Mowa tu o perspektywie amerykańskiej (globalnej), ale i w polskim przypadku ma to bardzo istotne znaczenie. Współcześnie, kiedy teren nasycony jest różnymi środkami rozpoznania, ukrywanie się żołnierzy sił specjalnych we wrogim środowisku jest szczególnie trudne. W związku z tym ich działanie wymaga odpowiedniego, o wiele wcześniejszego przygotowania i wyposażenia w konieczne umiejętności, np. językowe. Temu służyć muszą wcześniej prowadzone szkolenia, ćwiczenia i nawiązywane kontakty. Z tego m.in. powodu amerykańscy żołnierze przebywają w wielu państwach i współpracują z ich siłami specjalnymi, a także nawiązują kontakty z miejscową ludnością. Zatem zdolności indywidualne żołnierzy, ich talenty, stają się jeszcze ważniejsze i podkreślają prymat człowieka nad technologią. Właściwy człowiek jest kluczową zdolnością dla sił specjalnych, co przydaje procesowi selekcji kandydatów jeszcze większe znaczenie. Jak podaje Mark Mitchell: „Musimy zacząć szukać ludzi mających prawdziwą wiedzę i osadzenie w innych państwach i kulturach”¹¹. Oznacza to konieczność poszukiwania kandydatów w środowiskach wywodzących się z danych państw bądź kultur lub osób mających właściwe wykształcenie i doświadczenia. Ponadto należy rekrutować osoby z różnych środowisk, by zderzać ze sobą różne podejścia i znajdować nowe rozwiązania dla problemów, dla których istnieją już stare wzorce. W tym sensie np. przełamać stereotyp, że kobiety nie mogą brać udziału w operacjach bojowych sił specjalnych. Takie podejście ma służyć także efektywniejszemu gromadzeniu informacji o przeciwniku, które w przypadku rywalizacji mocarstw jest kluczem do sukcesu.

Amerykanie podkreślają, że: „Prawdziwa innowacja wymaga nie tylko nowych technologii, ale także nowej organizacji, ludzi i strategii”¹². Przyszły sukces determinować ma właściwa diagnoza potrzeb państwa, wynikająca z wiedzy o międzynarodowym środowisku bezpieczeństwa, utrzymywanie przewagi technologicznej – traktowanej jako czynnik wpływający na zmiany w siłach specjalnych oraz właściwi ludzie, którzy są rdzeniem tego typu formacji. Mają oni wygrywać walkę nie tylko w bezpośrednim starciu, ale i tę toczoną o serca i umysły mieszkańców danego rejonu świata. Walka musi być wygrana w domenie fizycznej, mentalnej i cybernetycznej¹³. Dlatego tak ważni dla sił specjalnych są nie tylko członkowie zespołów bojowych, ale wszyscy ci, którzy powinni zajmować się pracami analitycznymi kluczowymi dla zrozumienia przyszłego pola walki.

¹⁰ J. Taft, L. Gorminsky, J. Mariani, *Special Operations Forces and Great Power Competition. Talent, Technology, and Organizational Change in the New Threat Environment*, 17.06.2019, Deloitte. Insights, <https://www2.deloitte.com/us/en/insights/industry/public-sector/future-of-special-operations-forces-great-power-competition.html> [dostęp: 12.12.2019].

¹¹ *Ibidem*.

¹² *Ibidem*.

¹³ K. Amerson, S.B. Meredith III, *The Future Environment 2050: Chaos, Complexity and Competition*, „Small Wars Journal”, <https://smallwarsjournal.com/jrnl/art/the-future-operating-environment-2050-chaos-complexity-and-competition> [dostęp: 13.12.2019].

Jednostka Wojskowa GROM wobec wyzwań przyszłości

Zgodnie z przedstawionym podejściem amerykańskim spojrzenie z zewnątrz, z perspektywy innego środowiska, może być użyteczne ze względu na nieznaną istniejących rozwiązań oraz brak obciążenia posiadanymi doświadczeniami i doświadczeniem 30 lat funkcjonowania JW GROM. Biorąc to pod uwagę i posługując się wypracowanym przez USA schematem, można krótko odnieść się do trzech zasadniczych kwestii dotyczących przyszłości JW GROM:

1. Do czego Polsce ma być potrzebna Jednostka Wojskowa GROM?

Do głównych zadań JW GROM należy m.in. prowadzenie operacji kontrterrorystycznych i uwalniania zakładników – tym motywowano jej tworzenie na początku lat 90. XX w., kiedy kończyła się zimna wojna. Jednak ze względu na współczesne i przyszłe wyzwania dla bezpieczeństwa państwa większy nacisk należy położyć na inne zadania: mowa o przygotowaniu Jednostki do działań w czasie konfliktu zbrojnego na dużą skalę, zarówno we współpracy z siłami własnymi, jak i państw NATO. Oznacza to m.in. konieczne zmiany w szkoleniu i wyposażeniu, ponadto uwzględnienie nacisku na prowadzenie działań niekonwencjonalnych i wsparcia wojskowego, czemu służą doświadczenia zebrane przez Jednostkę oraz zbudowana przez nią sieć kontaktów międzynarodowych. Co istotne, JW GROM powinna przygotowywać się do tego typu działań również na terenie Polski, współpracując w szczególności z obroną terytorialną oraz służbami specjalnymi. Nadto udział GROM w operacji obronnej powinien trwać jeszcze długo po czasowym zajęciu terytorium przez przeciwnika. Żołnierze JW GROM mają być współczesnymi cichociemnymi i tym samym godnymi następcami swoich patronów w pełnionej przez nich roli podczas II wojny światowej. Mają się do tego przygotować w Polsce, a nie poza nią. Wymaga to m.in. rozbudowy zdolności do działań *low profile*, a być może także liczebności formacji, jednak bez negatywnych konsekwencji dla poziomu przyjmowanych osób. Jednostka powinna być także traktowana jako kuźnia kadr dla Dowództwa Komponentu Wojsk Specjalnych (DKWS), uznawanego za szczyt piramidy wojsk specjalnych. Kwestie finansowe nie mogą stać na przeszkodzie w zmianie miejsca służby, ponieważ marnuje to wiedzę i potencjał ludzi, którzy mogliby przejść z JW GROM do służby w DKWS. Konsekwencje tego problemu są widoczne do dzisiaj, a pojawiły się z chwilą tworzenia dowództwa. Warto też prowadzić działania informacyjne umacniające legendę Jednostki zarówno w Polsce, jak i na świecie. Ich celem nie byłaby tylko promocja Polski czy Wojska Polskiego, co świetnie czynią różnego rodzaju grupy rekonstruktorów GROM, a nawet gry komputerowe. Przede wszystkim należałoby utrzymywać przekaz o nieuchronności użycia tej formacji w wypadku jakiegokolwiek zamachu na polskich obywateli. Zatem odstraszać potencjalnych napastników, którzy muszą zdawać sobie sprawę, że ich plan się nie powiedzie, ponieważ państwo polskie jest potężne, sprawne i posiada siłę, która się o nie upomni.

Zależnie od odpowiedzi na postawione pytanie należy także właściwie umieścić JW GROM lub DKWS w systemie kierowania i dowodzenia Siłami Zbrojnymi RP – w taki sposób, by mogły pozostać autonomiczne i miały zdolność do jak najszybszego reagowania. W związku z tym GROM lub całe Wojska Specjalne RP mogą

być bezpośrednio podporządkowane Ministrowi Obrony Narodowej, podobnie jak na czas tworzenia takie podporządkowanie uzyskały Wojska Obrony Terytorialnej. Rzecz wymaga przekonania do tego decydentów politycznych. Ci posiadają zapewne szereg różnych koncepcji nowego systemu i miejsca w nim JW GROM, np. jako jednostki stanowiącej zbrojne ramię skonsolidowanych służb specjalnych. Możliwe są więc różne rozwiązania, które będą determinowały przyszłość Jednostki.

2. Jak postęp technologiczny ma wpływać na ewolucję JW GROM?

Nawet pobieżny ogląd historii JW GROM dowodzi, że postęp technologiczny miał duży wpływ na jej funkcjonowanie. Zaczynając od czasów jej tworzenia, kiedy pod względem uzbrojenia i wyposażenia, mimo niedostatków, górowała nad jednostkami Wojska Polskiego, korzystając z dostaw amerykańskich. Szybko adoptowała nowinki technologiczne, takie jak bezpilotowe środki latające, co można było zobaczyć na zdjęciach z oficjalnych uroczystości w jednostce w połowie pierwszej dekady XXI w. Jednak postęp nie musi być związany tylko z technologiami. Za taki uznać należy także wprowadzenie do JW GROM zdolności K9, czyli psów bojowych, co uczyniono na bazie doświadczeń własnych z Afganistanu oraz podpatrywania partnerów. Oznaczało to wprowadzenie nowej taktyki, a przede wszystkim zwiększenie poziomu ochrony żołnierzy oddziałów bojowych. Niestety w przypadkach, kiedy nakłady na pozyskanie niezbędnych zdolności są zbyt wielkie, jak na budżet JW GROM czy Wojsk Specjalnych RP (np. transport lotniczy) pojawiają się problemy, którym trudno sprostać. Takim przez wiele lat był brak śmigłowców dedykowanych działaniom sił specjalnych. Pierwsze 4 zakupiono w 2019 r. i przekazano JW GROM. Za konieczne rozwiązanie uznać należy włączenie 7 Eskadry Działań Specjalnych do Wojsk Specjalnych RP, co w przypadku jej właściwej rozbudowy, zapewni im odpowiednie zdolności operacyjne. Tego problemu nie rozwiąże JW GROM, ponieważ wymaga on przełamania oporu Sił Powietrznych RP niechętnych do oddania swojej jednostki. Wobec tego kluczowymi barierami ograniczającymi nadążanie za postępem technologicznym są pieniądze, struktury i wiedza decydentów politycznych i wojskowych na temat potrzeb sił specjalnych. Warto przy tym pamiętać, że żołnierze powinni być także przygotowywani do działania bez dostępu do nowinek technologicznych, ponieważ w sytuacji wojny z przeciwnikiem na podobnym poziomie wiele z nich przestanie działać. To samo tyczy się sytuacji, w której znalazłby się na terytorium czasowo zajętym przez przeciwnika. Zatem żołnierz JW GROM musi być zarówno analogowy, jak i cyfrowy. W tym drugim wypadku konieczny jest także rozwój zdolności do działań w cyberprzestrzeni na rzecz wsparcia działań kinetycznych prowadzonych przez zespoły bojowe.

3. Jak dobierać i kształtować ludzi niezbędnych do realizacji stawianych zadań?

Człowiek jest fundamentem, na którym buduje się jednostkę specjalną. Swoją rolę mają w niej do odegrania zarówno mężczyźni, jak i kobiety – ich przydatności dowodzi historia np. działań Armii Krajowej w czasie okupacji niemieckiej. Jednak nie można zapominać o trudnościach związanych z funkcjonowaniem mężczyzn i kobiet w jednostkach specjalnych, o czym zapewne przekonali się dowódcy GROM, ponieważ doszli do wniosku, że kobiety należy wycofać z oddziałów bojowych, co uczyniono w 2007 r. Wracając do selekcji kandydatów, należy stwierdzić, że jest ona

kluczem do budowy tego typu formacji. W przypadku JW GROM i innych jednostek specjalnych na pierwszym miejscu stawia się selekcję pod kątem psychologicznym, na drugim zaś fizycznym, ponieważ cechy z tym związane można stosunkowo łatwo wypracować. Biorąc pod uwagę współczesne wymagania, przyszły żołnierz nie powinien być tylko zrównoważony psychicznie, odporny na stres, potrafiący pracować w grupie, odpowiedzialny, koleżeński, zdolny do szybkiej adaptacji, sprytny, kreatywny i posiadający inicjatywę. Musi mieć także wiedzę o świecie, zdolność szybkiego przyswajania wiedzy, w tym nauki języków, otwartość na obce kultury i społeczeństwa przy jednoczesnej niezachwianej postawie miłości do Ojczyzny i sile woli, której wróg nie będzie mógł złamać. Wymaga to ciągłej pracy i doskonalenia się, zarówno na służbie, jak i poza nią, zatem w sposób zorganizowany, jak i indywidualny. Musi to być człowiek głodny wiedzy i samodoskonalenia oraz prowadzący życie rodzinne, dzięki czemu ma poczucie odpowiedzialności i sensu służby, którym jest nie tylko państwo, ale i rodzina. Należy jednak pamiętać, że w jednostce można zajmować różne stanowiska i nie na wszystkich wymagane jest posiadanie kompletu cech. Inne kryteria dotyczą logistyka, informatyka, analityka, a inne przyszłego członka zespołu bojowego.

Takich kandydatów nie jest łatwo znaleźć, tym bardziej, gdy poszukiwania ograniczają się do Sił Zbrojnych RP. Ze względów ilościowych, ale nie tylko. Nie jest tajemnicą, że szkoły średnie o profilu wojskowym nie cieszą się dużą popularnością i przyjmowani są do nich kandydaci z niskimi wynikami osiągniętymi w szkole podstawowej. W związku z tym baza, z jakiej można korzystać, pozostawia wiele do życzenia. Na wyższym poziomie kształcenia również można zaobserwować pewne braki, np. dotyczące nauki przywództwa. Po dodaniu problemów kadrowych całego Wojska Polskiego uznano, że należy przywrócić nabór kandydatów do służby w GROM ze środowiska cywilnego. Pierwszy taki po długiej przerwie przeprowadzono jesienią 2019 r. Można przyjąć, że jest to także część przyszłości Jednostki, tym bardziej że jest to zbieżne ze stawianymi siłom specjalnym wymaganiami, zatem konfrontacji pomysłów, poszukiwania niesza-blonowych rozwiązań, budowy właściwych nawyków bez konieczności eliminowania nabytych podczas służby wojskowej, łatwego wtapienia się w otoczenie cywilne itp.

Przyszłością żołnierzy JW GROM są liczne kursy, szkolenia, ćwiczenia, które pozwolą im nadążyć za postępem technologicznym, nabywać nowe umiejętności itp., także te oferowane przez środowisko cywilne. W związku z tym za wartościową należy uznać współpracę z uczelniami cywilnymi, zarówno technicznymi (informatyka, inżynieria), jak i humanistycznymi oraz społecznymi (filologia, psychologia, kulturoznawstwo). Ponadto potrzebny jest rozwój współpracy z przedsiębiorstwami, która będzie służyła wykorzystaniu doświadczeń żołnierzy Jednostki na rzecz wdrożenia i produkcji nowych modeli broni, wzorów wyposażenia itp. Wymaga to pewnej otwartości ze strony Jednostki, świadomości, że tego typu działania należy uwzględniać w planowaniu i że mają one swoją wartość, podobnie jak promocja jednostki w środowisku cywilnym i wojskowym, niezależnie od już wykształconej marki, jej mitu bądź siły oddziaływania. Przyjmując, że jest ona popularna wśród młodzieży znającej ją z gier komputerowych czy licznych zdjęć i filmików dostępnych w Internecie, to tego typu znajomość rzeczy

można uznać za bardzo powierzchowną. Konieczne jest przedstawianie bardziej realnego obrazu służby w jednostce oraz kosztów z tym związanych, tak by ewentualni kandydaci zdawali sobie sprawę ze skali wyzwania. Dodatkowo zaś nie przeżywali niepotrzebnych rozczarowań, a ponoszone przez GROM nakłady na rekrutację i selekcję nie były marnotrawione.

Wreszcie konieczne jest właściwe dowodzenie Jednostką Wojskową GROM, uwzględniające wymóg, by dowódca nie tylko znał świetnie jednostkę, ponieważ przeszedł całą drogę służby; powinien być także zręcznym dyplomatą i managerem, umiejącym skutecznie zabiegać o rozwój formacji w środowisku politycznym i wojskowym. Nie może to jednak oznaczać klientelizmu, wykonywania różnego rodzaju usług na rzecz polityków czy wojskowych chcących wykorzystać markę GROM. Dlatego wiedza i doświadczenie dowódcy muszą być łączone z asertywnością, zdolnością do perswazji, elastycznością i pewnym stopniem pryncypialności. Dodatkowo zaś rozbudowaną świadomością dotyczącą dzwiganego przezeń dziedzictwa, odpowiedzialności za kształtowanie teraźniejszości, która będzie gwarantowała dalszy rozwój i dobrą przyszłość Jednostki.

Podsumowanie

Z przeprowadzonej analizy można wyciągnąć następujące wnioski:

1. Siły specjalne w Polsce i na świecie zmieniają się pod wpływem ewolucji międzynarodowego środowiska bezpieczeństwa. Druga dekada XXI w. przyniosła wydarzenia, których skutki muszą być uwzględnione w ich rozwoju. Nie powodują one zatrzymania rozwoju sił specjalnych, a jedynie otwierają nowe kierunki.
2. JW GROM jest i będzie ważną częścią polskich sił specjalnych. Jej dorobek i sieć kontaktów międzynarodowych są zbyt duże, by mogła ulec rozwiązaniu. Należy je stale rozwijać, budując partnerstwa użyteczne dla polityki bezpieczeństwa Polski.
3. JW GROM powinna rozwijać zdolności użyteczne nie tylko do walki z terrorystami czy partyzantami, ale i przeciwnikiem w możliwym konflikcie zbrojnym pomiędzy dużymi państwami. Ważną rolę odgrywać będą działania niekonwencjonalne, wymagające wcześniejszych przygotowań.
4. Bezpieczeństwo operacyjne pozostaje bardzo ważne dla JW GROM, szczególnie w kontekście działań niekonwencjonalnych. Jednak należy je pogodzić z wymaganiami współczesności, np. z naborem kadr. Dlatego Jednostka powinna posiadać zespół profesjonalistów i współpracujących z nim instytucji służących działaniom promocyjnym.
5. Rozwój JW GROM musi uwzględniać jej funkcje w systemie bezpieczeństwa państwa, postęp technologiczny oraz dostępność i jakość kadr. Te trzy determinanty powinny podlegać ciągłej analizie, a jej wyniki stanowić podstawę planowania w perspektywie średnio- i długookresowej. Jednostka powinna przedstawiać swoje wnioski zwierzchnikom wojskowym i politycznym, traktując je jako wyraz posiadanych przez nią zdolności analitycznych i organizacyjnych, a tym

samym wskazywać na szanse i bariery rozwojowe, próbując z nich korzystać i je pokonywać.

6. JW GROM powinna dysponować środkami finansowymi pozwalającymi nadążać za postępem technologicznym oraz realizować współpracę międzynarodową, właściwe szkolenia, ćwiczenia itp. Jest to niezbędny instrument dla jej rozwoju.

Bibliografia

- Amerson K., Meredith S.B. III, *The Future Environment 2050: Chaos, Complexity and Competition*, „Small Wars Journal”, <https://smallwarsjournal.com/jrnl/art/the-future-operating-environment-2050-chaos-complexity-and-competition> [dostęp: 13.12.2019].
- Gryga M., *Kierunki rozwoju wojsk specjalnych*, [w:] *Wojska specjalne*, red. K. Frącik, Akademia Sztuki Wojennej, Warszawa 2019.
- Królikowski H., *Geneza i rozwój polskich operacji oraz sił specjalnych*, Taktyka i Strategia, Warszawa 2013.
- Kubiak K., *Poheroiczny Zachód wobec wyzwań militarnych pierwszych dekad XXI wieku*, [w:] *Czynnik wojskowy w środowisku międzynarodowym na przełomie XX i XXI wieku*, red. Ł. Jureńczyk, S. Sadowski, M. Jastrzębski, J. Waskan, Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2016.
- Lasoń M., *Polsko-amerykańska współpraca wojskowa na przykładzie wojsk specjalnych*, [w:] *Stosunki Polski z mocarstwami w drugiej dekadzie XXI wieku*, red. K. Czornik, M. Lakomy, M. Stolarczyk, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2016.
- Lasoń M., *Wpływ reformy kierowania i dowodzenia Siłami Zbrojnymi RP na sytuację w Wojskach Specjalnych na początku 2014 r.*, „Bezpieczeństwo. Teoria i Praktyka” 2014, nr 2 (XV).
- Nelson „Ozzie” R., Wise R., *Global Forecast 2012: The Future of Special Forces*, CSIS, Washington 2012, https://csis-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/legacy_files/files/publication/120412_gf_nelson_wise.pdf [dostęp: 17.04.2020].
- Strzelecki M., „Uprzejmi ludzie” czy „zielone ludziki”? *Siły Operacji Specjalnych Ministerstwa Obrony Federacji Rosyjskiej*, „Bezpieczeństwo. Teoria i Praktyka” 2017, nr 3 (XXVIII): *Wojska obrony terytorialnej w Polsce i na świecie w drugiej dekadzie XXI wieku*, red. M. Lasoń, M. Klisz.
- Taft J., Gorminsky L., Mariani J., *Special Operations Forces and Great Power Competition. Talent, Technology, and Organizational Change in the New Threat Environment*, 17.06.2019, Deloitte.Insights, <https://www2.deloitte.com/us/en/insights/industry/public-sector/future-of-special-operations-forces-great-power-competition.html> [dostęp: 12.12.2019].
- Wywiad z Piotrem Gąstalem. Rozmawia Marcin Lasoń, Warszawa 2019 [notatki w archiwum prywatnym autora].
- Yeoman S., *Inside NZ's New SAS Training Facility*, 8.04.2016, „NZ Herald”, https://www.nzherald.co.nz/nz/news/article.cfm?c_id=1&objectid=11619140 [dostęp: 12.12.2019].

Przyszłość JW GROM na tle rozwoju sił i działań specjalnych w Polsce i na świecie w trzeciej dekadzie XXI wieku *Streszczenie*

Celem analizy jest wskazanie głównych kierunków rozwoju JW GROM w trzeciej dekadzie XXI w. Punkt wyjścia stanowi określenie czynników wpływających współcześnie na rozwój sił specjalnych w Polsce i na świecie. Wskazano konsekwencje zmian międzynarodowego środowiska bezpieczeństwa, postęp technologiczny oraz kwestie społeczne, następnie odniesiono je do JW GROM, uwzględniając jej specyfikę pośród wszystkich polskich jednostek specjalnych. Wyciągnięto wnioski, że rekrutacja, nadążanie za postępem technologicznym oraz określenie miejsca Jednostki w systemie bezpieczeństwa państwa będą determinowały jej rozwój w najbliższych latach. Z tego powinny wynikać priorytety jej rozwoju, w tym nacisk kładziony na szkolenie do wykonywania określonych typów działań. Jako właściwy przykład podać można działania niekonwencjonalne. Analiza oparta została na materiałach źródłowych, literaturze przedmiotu oraz wieloletniej obserwacji przedmiotu badań.

Słowa kluczowe: JW GROM, siły specjalne, Polska, świat, trendy rozwojowe, przyszłość

The Future of the SMU GROM Against the Background of the Growth of Special Forces in Poland and in the World in the Third Decade of the 21st Century *Abstract*

This study aims to indicate the main direction of development of the SMU GROM in the third decade of the 21st century. The starting position is to determine the factors that currently affect the development of special forces in Poland and in the world. The paper highlights the consequences of the changes taking place in the international security environment, technological progress, and social issues. They are subsequently referred to the SMU GROM, taking into account its specificity among all Polish special forces. It has been concluded that the recruitment, the keeping up with technological progress and determining SMU GROM's place in the national security system will determine its development in the coming years. This should be discernible in its priorities, including the emphasis placed on training to perform specific types of activities, a case in point being unconventional warfare. The study has been based on a variety of references, subject literature, and several years of in-depth analysis.

Key words: SMU GROM, special forces, Poland, world, development trends, future

Die Zukunft der Militäreinheit GROM vor dem Hintergrund der Entwicklung der Sondereinsatzkräfte und Sondereinsätze in Polen und in der Welt in der dritten Dekade des 21. Jahrhunderts *Zusammenfassung*

Die Analyse wurde durchgeführt um auf die Schwerpunkte in der weiteren Entwicklung der Militäreinheit GROM in der dritten Dekade des 21. Jahrhunderts hinzuweisen. Es wurden die Konsequenzen der Veränderungen des internationalen Sicherheitsumfelds, technologischer Fortschritt und soziale Fragen betont. Anschließend wurde das auf die

Militäreinheit GROM mit Berücksichtigung ihrer Spezifik unter allen polnischen Spezialeinheiten bezogen. Es wurde die Schlussfolgerung gezogen, dass die Anwerbung, Schritthaltung mit dem technologischen Fortschritt und die Bestimmung der Stellung von Militäreinheit GROM im Sicherheitssystem des Staates in den nächsten Jahren die Entwicklung der Einheit bestimmen wird. Daraus sollen sich die Prioritäten für die Entwicklung ergeben, darin der auf die Schulung für die Umsetzung bestimmter Aufgaben ausgeübte Druck. Als ein gutes Beispiel sind die nicht konventionellen Aufgaben zu nennen. Die Analyse stützt sich auf das Quellenmaterial, Fachliteratur und Beobachtung des Forschungsgegenstands.

Schlüsselwörter: Militäreinheit GROM, Sondereinsatzkräfte, Polen, Welt, Entwicklungstrends, Zukunft

Будущее Воинской части GROM на фоне развития специальных сил и специальных операций в Польше и в мире в третьем десятилетии XXI века
Резюме

В статье приведены основные направления развития Воинской части GROM в третьем десятилетии XXI в. Отправной точкой проведенного анализ является определение факторов, влияющих на развитие формирований специального назначения в Польше и в мире. Были указаны последствия изменений международной среды безопасности, технологического прогресса и социальных проблем и влияние этих факторов на Воинскую часть GROM, с учетом ее специфики среди всех польских спецподразделений. Был сделан вывод, что система отбора служащих, внедрение новинок технического прогресса и определение места подразделения в системе государственной безопасности будут определять развитие этой воинской части в ближайшие годы. Приоритеты ее развития должны также учитывать действия направленные на подготовку к выполнению конкретных видов задач. Примером чего могут быть нетрадиционные боевые действия. Анализ проведен на основе документов, доступной литературы и многолетних личных наблюдений автора.

Ключевые слова: Воинская часть GROM, подразделения специального назначения, спецназ, Польша, мир, тенденции развития, будущее

